

Anuška Deranja Crnokić

Europska godina kulturne baštine 2018.

Anuška Deranja Crnokić
Ministarstvo kulture i medija RH
Uprava za zaštitu kulturne baštine
HR-10000 Zagreb, Runjaninova 2

UVOD

Europska godina kulturne baštine uspješno je obilježena na području zemalja članica Europske unije i devet pridruženih zemalja¹ organiziranjem raznovrsnih događanja tijekom cijele 2018. godine na temelju odluke Europskog parlamenta i Vijeća, a uzimajući u obzir da kulturna baština Europe predstavlja zajednički izvor sjećanja, razumijevanja, identiteta, dijaloga, kohezije i kreativnosti za Europu.²

Manifestacijom se kroz prizmu raznovrsnih inicijativa i aktivnosti nastojalo staviti u središte interesa podizanje svijesti o važnosti kulturne baštine kao i važnost koju baština zauzima u našim životima. Definirano je deset inicijativa³ grupiranih prema četirima ključnim načelima djelovanja: načelu aktivnog sudjelovanja, održivosti, očuvanja i inovativnosti, kojima se nastojao poduprijeti odnos kako pojedinaca i zajednice tako i institucija na svim razinama: europskoj, nacionalnoj i lokalnoj prema baštini s ciljem njezinog boljeg razumijevanja i zaštite.

Uspjeh obilježavanja *Europske godine kulturne baštine 2018.* na europskoj razini rezultat je zajedničkih napora Europske komisije, Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije, Vijeća Europe, Europskog saveza za kulturnu baštinu 3.3.⁴ te nadasve angažmana nacionalnih koordinatora na nacionalnoj razini te velikog broja pojedinač-

1 Kolaž fotografija ilustrira brojna događanja tijekom održavanja Europske godine kulturne baštine 2018.

Photo collage illustrating numerous events during the European Year of Cultural Heritage 2018

nih sudionika, udruženja građana i institucija iz područja kulture i kulturne baštine.

Prepoznatljivost manifestacije postignuta je kreiranjem karakterističnog vizualnog identiteta kojim je dominirala oznaka jednostavnoga pravokutnog oblika u pet boja te sivoj s naznačenim nazivom manifestacije u jezičnim inačicama svih uključenih zemalja, s jasnom i nedvosmislenom porukom.

Ostvarenju ovog zajedničkog uspjeha doprinijele su nove tehnologije kojima su komunicirane najvažnije poruke i aktivnosti putem uspostavljene mrežne platforme *The European Year of Cultural Heritage 2018* (https://europa.eu/cultural-heritage/about_en.html). Mrežna je

1 Albanija, Bosna i Hercegovina, Sjeverna Makedonija, Crna Gora, Srbija, Gruzija, Island, Norveška i Švicarska.

2 Europski parlament i Vijeće donijeli su 17. svibnja 2017. godine Odluku (EU) 2017/864 o Europskoj godini kulturne baštine 2018.

3 Deset inicijativa za Europsku godinu kulturne baštine: Zajednička baština: kulturna baština pripada svima, Baština u školi: djeca istražuju najvrjednija blaga i tradicije Europe, Mladi za baštinu: mladi unose nov život u baštinu, Baština u tranziciji: osmišljavanje novih namjena za industrijske, vjerske i vojne lokalitete i krajolike, Turizam i baština: odgovoran i održiv turizam povezan s kulturnom baštinom, Njegovanje baštine: razvoj standarda kvalitete za intervencije u području kulturne baštine, Baština u opasnosti: borba protiv nezakonite trgovine kulturnim dobrima i upravljanje rizicima koji prijete kulturnoj baštini, Vještine za baštinu: bolje obrazovanje i osposobljavanje za tradicionalne i nove profesije, Svi za baštinu: poticanje društvenih inovacija i uključenosti ljudi i zajednica, Znanost za baštinu: istraživanja, inovacije, znanost i tehnologija za dobrobit baštine.

4 Više o Europskom savezu za kulturnu baštinu 3.3.: <http://europeanheritagealliance.eu/>

platforma predstavljala centralno mjesto razmjene informacija o inicijativi kao i o programima svih uključenih zemalja, a ujedno je na indirektni način doprinijela jednom od ciljeva: kulturnoj raznolikosti i interkulturalnom dijalogu. Stranica je i danas aktivna te podsjeća na zamašnjak koji je postignut zajedničkim sinergijskim djelovanjem na svim razinama.

Potrebno je istaknuti i važnost uloge društvenih mreža koje su odigrale ključnu ulogu putem raznih medijskih kampanja na *Facebooku*, *Twitteru* i *Instagramu*, zbog kojih se i mlada publika značajno uključila u kampanju i pokazala interes za istraživanje kulturne baštine u svom okruženju, kao i za dijeljenje sadržaja o kulturi i tradiciji koja im je u neposrednom okruženju. Kreiran je glavni *hashtag* Europske godine #EuropeForCulture koji je i danas aktivan u novim projektima promocije kulture i kulturne baštine⁵.

Oznaka *Europske godine kulturne baštine* koja je sadržala logotip, slogan i *hashtag* dodjeljivala se za raznovrsne aktivnosti koje su pridonosile postizanju jednog ili više ciljeva *Europske godine kulturne baštine* 2018. na tri razine:

- nacionalni koordinator na razini zemlje članice EU, putem ispunjenog Zahtjeva od strane organizatora
- Europska komisija – za sve projekte koje financira EU putem prijavnog obrasca
- članovi Odbora dionika Europske godine kulturne baštine 2018. – za sve prekogranične projekte koje provode organizacije dionika kulturne baštine.

EUROPSKA GODINA KULTURNE BAŠTINE U HRVATSKOJ

Republika Hrvatska priključila se ovoj inicijativi u koordinaciji Ministarstva kulture RH podupiranjem i organizacijom brojnih aktivnosti diljem Hrvatske kojima je uspješno predstavljena hrvatska kulturna baština kao dio zajedničke europske baštine. Upravo zato je svečano otvorenje obilježavanja *Europske godine* u Hrvatskoj upriličeno otvorenjem izložbe *Vlaho Bukovac 1/3 – pariško razdoblje 1877. – 1893.* u Galeriji Klovićevi dvori, u Zagrebu, 18. siječnja 2018. godine, predstavljajući stvaralaštva hrvatskog slikara etabliranog u europskoj umjetnosti, a ujedno zaslužnog u stvaranju temelja hrvatske moderne.

Od tada pa do kraja 2018. godine široj javnosti i stručnoj zajednici predstavljeni su raznovrsni kulturni sadržaji poput podvodne arheološke baštine, utvrđenih gradova, nematerijalne baštine, inovacija na području konzervatorsko-restauratorske djelatnosti, digitalizaci-

je kulturne baštine, sadržaji baštinskih institucija kao i razne inicijative poput *Dana europske baštine*, *Susreta u vrtovima*, *Noći muzeja*, *Međunarodnih dan arhiva*, *Međunarodne smotre folklor*a, *Mjeseca hrvatske knjige* i dr.

Radi bolje vidljivosti i promocije manifestacije te uključivanja što većeg broja dionika, šire publike te radi uspostave središnje lokacije za dijeljenje informacija i sadržaja o *Europskoj godini kulturne baštine* u Hrvatskoj, Ministarstvo kulture RH uspostavilo je mrežnu stranicu (<http://www.eu.godina.kulturne-bastine.min-kulture.hr/>) s informacijama na hrvatskom i engleskom jeziku, što je bilo ključno u povezivanju i razmjeni kulturnih sadržaja putem novih tehnologija između zemalja sudionica. Na mrežnim stranicama prezentirano je više od 40 značajnih kulturnih sadržaja:

- Izložba *Vlaho Bukovac 1/3 – pariško razdoblje 1877. – 1893.* (Zagreb, 18. siječnja 2018.) – svečani početak obilježavanja Europske godine kulturne baštine 2018.
- Noć muzeja: *Važno je sudjelovati* (26. siječnja 2018.)
- Izložba *Europa Nostra: Sharing Heritage – Sharing Values* (Zagreb, 19. veljače 2018.)
- Državni stručni skup *Europska godina kulturne baštine – 2018.* (Zagreb, 21. veljače 2018.)
- *Utvrđeni gradovi, otvorena društva* – Regionalna mreža za upravljanje povijesnim zidinama i utvrdama u dobrima urbane svjetske baštine u Europi (Šibenik 5. – 6. ožujka 2018.)
- Predstavljanje dovršenih konzervatorsko-restauratorskih radova i blagoslov glavnog oltara župne crkve Marije Pomoćnice kršćana u Sotinu (20. ožujka 2018.)
- Međunarodna konferencija *Zajednička budućnost kulturne baštine: sinergija između baštine, turizma i digitalne kulture* (Dubrovnik, 10. – 11. travnja 2018.)
- *Dijeliti europske vrijednosti – prva dva stoljeća savudrijskoga svjetionika* (Umag, 16. travnja 2018.)
- *Dijalozi s baštinom*, znanstveno-stručni skup (Rijeka, otok Krk, 19. i 20. travnja 2018.)
- *Fiofest 2018.* – Svečani klapski koncert u čast Dinka Fija (Zagreb, 26. travnja 2018.)
- 15. međunarodna konferencija studija konzervacije – restauracije (Split, 26. – 28. travnja 2018.)
- Osmi festival hrvatskih digitalizacijskih projekata (Zagreb, 3. i 4. svibnja 2018.)
- Znanstveno-stručni skup *Očuvana baština grada Varaždina* (Varaždin, 11. svibnja 2018.)
- *Tjedan Europe u hrvatskim muzejima* – EGKB 2018. (Zagreb, 7. – 13. svibnja 2018.)
- Ansambl narodnih plesova i pjesama LADO (Zagreb, svibanj, srpanj 2018.)

⁵ Europska komisija pokrenula je kampanju na društvenim mrežama koja se fokusira na održivi kulturni turizam tijekom 2020. godine s ciljem ublažavanja mjera koje su poduzete za suzbijanje epidemije koronavirusa od strane zemalja članica EU. Cilj kampanje je potaknuti Europljane da otkrivaju ljepotu i bogatstvo odredišta u blizini svojih domova, na siguran i održiv način uz slogan: *Kultura Europe – u vašoj blizini*, da prate i sudjeluju u kampanji čiji je glavni hashtag #EuropeForCulture.

- Dan otvorenih vrata Hrvatskoga restauratorskog zavoda (Zagreb i Dubrovnik, 24. svibnja 2018.)
- Simpozij i radionica *Školovanje konzervatora-restauratora: jučer, danas, sutra* (Split, 1. i 2. lipnja 2018.)
- *Susret u vrtovima / Rendez-vous aux jardins* (Opatija, Lipik, Zaprešić, Sisak, 1. – 3. lipnja 2018.)
- 8. međunarodni sastanak mreže sedam zemalja upisnica Mediteranske prehrane (Stari Grad na Hvaru, 6. – 7. lipnja 2018.)
- Međunarodni dan arhiva (9. lipnja 2018.)
- Konferencija *Potopljena baština Prvog svjetskog rata* (Zadar, 12. lipnja 2018.)
- Izložba *60. godina restauratorske radionice u Zadru / Poliptih sv. Martina Vittorea Carpaccia iz zadarske katedrale: konzervatorsko restauratorski radovi* (Zadar, 21. lipnja 2018.)
- HRZ: Otok Mljet, pličina Sveti Pavao, brodolom s teretom izničke keramike (28. lipnja 2018.)
- 52. Međunarodna smotra folklor (Zagreb, 18. – 22. srpnja 2018.)
- Izložba *Books, directions, audiences (Knjige, smjerovi, publika)* u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici (Zagreb, 3. – 20. srpnja 2018.)
- HRZ: HNK Ivana pl. Zajca, slike Gustava i Ernsta Klimta te Franza Matscha – predstavljanje (Rijeka, 2. kolovoza 2018.)
- Europeana – *Migracije* (Zagreb, 12. rujna 2018.)
- Obilježavanje *Europskog dana tvrđava 2018.* (Šibenik, 20. – 22. rujna)
- Dani kulturne baštine u Dubrovniku (rujan, 2018.)
- Međunarodna konferencija *Najbolji u baštini 2018.* (Dubrovnik, 26. – 28. rujna 2018.)
- *Dani europske baštine 2018.* u Hrvatskoj (20. rujna – 16. listopada 2018.)
- Okrugli stol za održivi turizam Kreativni kulturni turizam i održive EUSAIR destinacije (Split, 16. – 18. listopada 2018.)
- Međunarodna konferencija *Podvodna kulturna baština u Europi danas* (Zadar, 25. – 27. listopada 2018.)
- 5. Međunarodni festival arheološkog filma Split – MFAF (Split, 8. – 9. studenoga 2018.)
- Izložba *1918. – prijelomna godina u Hrvatskoj* (Zagreb, 12. studenoga 2018.)
- 700. godišnjica osnutka Samostana benediktinki sv. Margarite u Pagu (13. studenoga 2018.)
- Mjesec hrvatske knjige 2018. (15. listopada – 15. studenoga 2018.)
- Koncert u povodu obnove orgulja u crkvi sv. Katarine Aleksandrijske (Zagreb, 30. studenoga 2018.)
- *Muzejski Hackathon: Hakiraj etnografsku baštinu!* (Zagreb, 1. i 2. prosinca 2018.)

2 Kolaž fotografija ilustrira brojna događanja tijekom održavanja Europske godine kulturne baštine 2018.

Photo collage illustrating numerous events during the European Year of Cultural Heritage 2018

- Izložba: *Hrvatska glagoljica* (Zagreb, 6. studenoga – 15. prosinca 2018.)
- 25. Festival Orgulje Heferer 2018. (22. srpnja – 21. prosinca 2018.)
- *Tajni život baštine. 70 godina sustavne konzervatorsko-restauratorske djelatnosti u Hrvatskoj* (Zagreb, 4. prosinca 2018.) – svečani završetak obilježavanja *Europske godine kulturne baštine 2018.*

Obilježavanje *Europske godine kulturne baštine* u Hrvatskoj službeno je zaključeno otvorenjem izložbe *Tajni život baštine* 4. prosinca 2018., kojom je proslavljena 70. godišnjica institucionalne konzervatorsko-restauratorske djelatnosti Hrvatskoga restauratorskog zavoda te prezentirane aktivnosti Zavoda i njegov doprinos inovativnim rješenjima na području očuvanja kulturne baštine.

Osmišljena kampanja na društvenim mrežama⁶ uspješno je pronosila poruku o Europskoj godini u Hrvatskoj i Europi velikom broju publike putem više od stotinu zanimljivih objava – zanimljivih crtica, priča, fotografija o kulturnoj baštini.

Tijekom 2018. godine organizirano je ili promovirano preko 70 događanja, od kojih je 40 većih i značajnijih, na temelju čega je okvirno procijenjeno da je događanja tijekom 2018. godine posjetilo 30.000 posjetitelja. Održano je i više od 130 manjih događanja poput radionica,

⁶ Kampanju na društvenim mrežama provodilo je Predstavništvo Europske komisije u Hrvatskoj.

prezentacija, izložbi, dok su interes iskazale i škole radi uključivanja teme *Europske godine kulturne baštine* u svoje izvannastavne aktivnosti.

Dodjeljivanjem oznake *Europske godine kulturne baštine 2018.* osim događanja na nacionalnoj razini podupirale su se i brojne lokalne aktivnosti koje su uključivale velik broj pojedinaca, udruga građana i škola, dječjih vrtića, što je u konačnici i bio cilj manifestacije: prezentirati i promovirati vrijednosti lokalne kulturne baštine zajednici, kao i podizati svijest o potrebi njezine zaštite i očuvanja. Oznaka se dodjeljivala temeljem ispunjenog *Zahtjeva za uporabu oznake* koji je bio dostupan na mrežnoj stranici Europske godine. Dodijeljeno je 65 oznaka organizatorima čije su aktivnosti bile u skladu s definiranim općim ili posebnim ciljevima.

DOPRINOS EUROPSKE GODINE KULTURNE BAŠTINE 2018.

Obilježavanja *Europske godine kulturne baštine 2018.* u Hrvatskoj doprinijelo je značajnom podizanju razine svijesti pojedinaca i zajednica o važnosti kulturne baštine i nužnosti njezina očuvanja te pripadnosti hrvatske baštine mozaiku zajedničke europske baštine. Isto tako, uvidjelo se da se uloženi napor u obrazovanje u području

kulturne baštine u sadašnjosti ogleda u izravnoj dobrobiti budućih generacija te da korištenje digitalnih tehnologija olakšava i čini bržim prijenos znanja i informacija o kulturnoj baštini.

Na europskoj razini *Europska godina kulturne baštine* pozitivno je utjecala na percepciju kulturne baštine Europe kao snažnog resursa za Europu te je njezinim isticanjem na svim razinama i mobilizacijom velikog broja dionika pridonijela nadasve međukulturalnom dijalogu.⁷

Dokumentom *Nova europska agenda za kulturu*⁸ u svibnju 2018. godine najavljena je izrada Akcijskog plana za kulturnu baštinu po završetku *Europske godine kulturne baštine*. Europska komisija objavila je 5. prosinca 2018. godine navedeni plan u vidu dokumenta *Europski okvir za djelovanje u području kulturne baštine*⁹ kao svojevrsan nacrt dugoročne vizije upravljanja europskom kulturnom baštinom i dugoročnog uključivanja kulturne baštine u različite politike EU-a kao određeno naslijeđe *Europske godine*.

Zajednički nam je cilj u sljedećim godinama nastaviti čitav niz aktivnosti i inicijativa započelih tijekom *Europske godine kulture baštine 2018.* radi stvaranja pozitivnih iskustava, aktivnog sudjelovanja i uživanja kulturne baštine te shvaćanja mogućnosti koje ona pruža pojedincu i društvu.

7 Više u Izvještaju: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2019/EN/COM-2019-548-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>

8 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018DC0267&from=EN>

9 <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5a9c3144-80f1-11e9-9f05-01aa75ed71a1>